

УДК 336.7

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОГО РИНКУ, ЙОГО РОЛЬ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Онiкiєнко О.В., Передерiєва С.О.

THE ESSENCE OF THE FINANCIAL MARKET, ITS ROLE IN THE FINANCIAL SYSTEM AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Onikienko O.V., Peredereeva S.A.

У статті уточнено сутність, функції та склад фінансового ринку, розглянуто взаємозв'язок між секторами економіки фінансового ринку держав, розвиток і вплив кредитного ринку на економічні аспекти розвитку фінансової системи.

Ключові слова: фінансовий ринок, фінансова система, цінні папери, фондовий ринок, кредитний ринок, аналіз, економічна система.

Постановка проблеми. Розвиток та становлення фінансового ринку України є необхідною передумовою розвитку інших секторів економіки держави. Добре функціонуючий страховий ринок, розвинені небанківські кредитні установи, пенсійні фонди та інші фінансові установи сприяють стабільному та прогнозованому розвитку усіх економічних процесів у суспільстві. Акумуляючи значні обсяги грошових коштів, фінансові установи є потужним джерелом інвестицій в економіку країни, що розвивається досить динамічно. Так, Європейський банк реконструкції та розвитку протягом 90-х років минулого сторіччя розраховував параметри просування до ринку за напрямками, які охоплюють чотири сфери – розвиток підприємництва; ринки і торгівля; розвиток фінансових установ; правова реформа [8].

Отже, оптимальна структура фінансового ринку, з точки зору належного рівня розвитку відповідних типів фінансових посередників, є необхідною умовою успішного розвитку ринкової економіки та ефективної взаємодії її фінансового та реального секторів.

Актуальність цього напряму дослідження обумовлена рядом причин. По-перше, потребою обґрунтування дослідження проблем, що мають місце на фінансовому ринку України. По-друге, відсутністю у вітчизняній науці теоретичних розробок правового характеру, що визначають здійснення регулювання фінансового ринку. По-третє, потребою в ефективних, у практичному відношенні, рекомендаціях стосовно подальшого

розвитку та становлення фінансового ринку України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням цієї теми займалися: провідні вітчизняні та закордонні фахівці цієї сфери - Барановський О.І., Галенко Т.В., Гембала В., Ковалева А.В., Коваленко В.В., Мертенса, Б.Б., Науменкова С.В., Нечипорук Л.В., Олійник В.В., Юркевич О.М. та ін. Зокрема, глибоко досліджені такі його сегменти та відповідні фінансові посередники, як банківський та страховий ринки; система недержавного пенсійного забезпечення; інститути спільного інвестування; небанківські кредитні установи; бюро кредитних історій; фондовий ринок. Значна увага приділяється аналізу системи державного регулювання фінансового ринку та його окремих сегментів. Слід відзначити також дослідження впливу глобалізації та останньої світової фінансової кризи на динаміку фінансового ринку, взаємодії фінансового та реального секторів економіки, інноваційного потенціалу фінансових інститутів, стійкості фінансових ринків. На жаль, у науковій літературі переважає відокремлений аналіз загальнотеоретичних та прикладних аспектів формування сучасної організаційної структури фінансового ринку. Не достатньо досліджене питання чинників впливу на зміни інституційно-організаційної структури фінансового ринку України, адже чітке уявлення щодо цих чинників дозволяє отримати можливість впливати на них засобами державного регулювання та саморегулювання, нейтралізуючи можливі негативні наслідки дії окремих цих чинників.

Метою статті є дослідження взаємозв'язку між секторами економіки фінансового ринку держав, розвиток і вплив кредитного ринку на економічні аспекти розвитку фінансової системи.

Матеріали та результати дослідження. Фінансовий сектор є однією з найважливіших ланок національної економіки. Фінансовий ринок - це вся система економічних відносин, що виникають між його прямими учасниками при формуванні попиту і

Таблиця 1

Трактування поняття "фінансовий ринок"

№ п/п	Автор	Суть визначення
1	Красавина Л.М.	"Світовий фінансовий ринок - це частина ринку позичкових капіталів, де переважно здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів, у тому числі в єрвоалютах, і включає світовий грошовий ринок, світовий ринок капіталів і світовий фінансовий ринок" [5, С.112].
2	Бланк І.А.	"... у найбільш загальному вигляді фінансовий ринок є ринком, на якому об'єктом купівлі-продажу виступають різноманітні фінансові інструменти і фінансові послуги" [2, С.67]
3	Шелудько В.М.	"Фінансовий ринок являє собою систему економічних та правових відносин, пов'язаних із купівлею-продажем або випуском та обігом фінансових активів" [17, С.98].
4	Смолянська О.Ю.	"... є механізмом нагромадження та перерозподілу фінансових ресурсів країни; організованою або неформальною системою торгівлі фінансовими інструментами, основну роль в якій відіграють фінансові інститути, які направляють потоки грошових коштів від власників до позичальників" [13, С.45].
5	Опарін В.М.	"Фінансовий ринок - це сукупність обмінно-перерозподільних відносин, пов'язаних з процесами купівлі-продажу фінансових ресурсів, необхідних для здійснення виробничої та фінансової діяльності" [7, С.24].

пропозиції на специфічні послуги - фінансові послуги, пов'язані з процесом купівлі-продажу, розподілу та перерозподілу фінансових активів, які знаходяться у власності економічних суб'єктів національної, регіональної та світової економіки [6, С.56].

У зарубіжній та вітчизняній науковій літературі існує багато визначень поняття "фінансовий ринок", іноді взаємозаперечливих, що відображає складність даної категорії [3, С.35]. Наведемо приклади трактувань цього поняття зарубіжними та вітчизняними авторами в таблиці 1.

В.П. Ходаківська методологічні підходи різних авторів зводить до таких положень: «...фінансовий ринок - це складна економічна система, що є:

- сферою прояву економічних відносин при розподілі доданої вартості та її реалізації шляхом обміну грошей на фінансові активи;
- сферою прояву економічних відносин між продавцями і покупцями фінансових активів;
- сферою прояву економічних відносин між вартістю і споживчою вартістю тих товарів, що обертаються на цьому ринку [16, С. 234].

Як економічна категорія фінансовий ринок виражає економічні відносини між суб'єктами економіки з приводу реалізації вартості та споживчої вартості, укладеної у фінансових активах. Ці економічні відносини визначаються об'єктивними економічними законами і фінансовою політикою держави, впливом політичних партій та кланів (особливо в сучасній Україні на стадії становлення цивілізованої державності), які формують в остаточному підсумку сутність фінансового ринку, тобто зв'язки і відносини як на самому ринку, так і у його взаємозв'язку з іншими економічними категоріями. На фінансовому ринку діють закони попиту та пропозиції, граничної корисності, конкуренції, що зумовлюють реальні можливості функціонування всіх суб'єктів економіки відповідно до умов ринкової економіки. На фінансовому ринку відбувається суспільне визначення якості та ціни фінансів.

Від початку створення фінансовий ринок пройшов декілька етапів.

Перший етап розпочався в середині 90-х рр., коли став відбуватися бурхливий розвиток фінансових організацій – як кількісний, так і якісний, тобто створювалися все нові й нові їх різновиди. Саме формування організаційної структури фінансового ринку відбувалося значною мірою стихійно, без належного впливу з боку держави та зв'язку з суспільними потребами. Головним поштовхом для швидкого розвитку інститутів фінансового ринку стала приватизація. Гіперінфляція початку 90-х рр. минулого сторіччя стимулювала, з одного боку, бажання людей якимось чином зберегти свої заощадження, а з іншого боку, використати їх на збереження життєвого рівня в умовах різкого падіння ВВП. Додатковим чинником, що стимулював пропозицію фінансових послуг, стала відсутність державного нагляду за розвитком фінансового ринку в частині небанківських фінансово-кредитних установ. Отже, фінансовий ринок початку 90-х рр. розвивався переважно як стихійний, тіньовий, кримінальний та корумпований, що в цілому було характерним для розвитку усіх інших видів ринків у той час.

Завершення ваучерної приватизації наприкінці 90-х рр. уповільнило кількісне зростання інституційних одиниць фінансового ринку, після чого настав етап структурних змін, які відбувалися під впливом цілої системи чинників. Найбільший вплив справили такі загальні чинники, як завершення формування системи державного регулювання фінансового ринку; упорядкування компетенції державних регуляторів відносно його окремих сегментів; прийняття відповідних законів, що унормували діяльність окремих фінансових посередників. В цілому другий період розвитку фінансового ринку охопив другу половину 90-х – початок 2000 рр.

Починаючи з середини першого десятиріччя 21 ст., можна говорити про третій етап розвитку фінансового ринку в Україні, який тривав до 2008 – 2009 рр., тобто до світової фінансової кризи. Для

цього етапу був характерним відносно сталий розвиток фінансового ринку, що спирався на досягнуту відносну макроекономічну стабілізацію. Слід зауважити, що ззовні позитивна економічна динаміка в умовах політичної нестабільності містить в собі приховані загрози для самої економічної стабільності. В цих умовах тенденції розвитку фінансового ринку у зростаючій мірі знаходяться під впливом олігархічної системи.

Фінансовий ринок є цілісною системою, яка складається із взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих елементів, кожний з яких спроможний окремо впливати на розвиток цієї системи. Розглянемо складові фінансового ринку (див. рис. 1) [1, С.76]:

Якщо розглядати фінансовий ринок з точки зору функціонуючих на ньому суб'єктів, то можна представити інституціональну структуру фінансових ринків. Основними суб'єктами ринку є: інститути позафінансової сфери, держава, населення, фінансові інститути, інститути інфраструктури, іноземні учасники ринку.

Залежно від характеру руху відповідних фінансових потоків фінансовий ринок поділяється на ринок прямого фінансування, де купівля-продаж фінансових ресурсів відбувається безпосередньо між продавцем і покупцем, та ринок непрямого фінансування - де купівля-продаж здійснюється через фінансових посередників.

На ринку фінансових послуг України сьогодні найактивнішими інституційними учасниками є комерційні банки, страхові компанії та фондові біржі, оскільки вони акумулюють найбільшу питому вагу фінансових ресурсів та справляють прямий вплив на розвиток виробництва в країні, інвестиційний клімат та добробут населення.

Роль і значення ринку банківських послуг у сучасному світі переоцінити важко. Як специфічний

фінансовий інститут банківський ринок забезпечує безперебійний грошовий обіг та обіг капіталу. Об'єднаний в економічну й організаційно-правову структуру - національну банківську систему, він здійснює управління грошовими коштами і ресурсами, реалізуючи економічні інтереси суспільства. Для того щоб розглянути сучасний стан розвитку банківської системи, необхідна проаналізувати динаміку основних показників діяльності банківських установ (табл. 2).

Отже, за даними табл. 2 можна стверджувати, що за період 2006-2012 років рівень облікової ставки НБУ знизився на 21,3 відсоткового пункту, тобто політика НБУ сприяла зниженню відсоткових ставок за кредитними операціями. Аналізуючи відсоткові ставки за кредитами і депозитами, слід відмітити, що за аналізований період спостерігається постійна тенденція до зниження як депозитних, так і кредитних ставок: за депозитами середня ставка знизилася на 5,7 %, за кредитами - на 24,6 %. Представлені дані свідчать про те, що за 2003-2009 роки банківська маржа скоротилася з 56,8% (40,3-13,5) до 8,4% (16,4-8,0), а отже дохідність діяльності банківської системи значно знизилася, підвищилася конкуренція між банківськими установами, що, в свою чергу, призвело до зниження ставок та підвищення якості банківського обслуговування та доступності кредитів.

Разом із позитивною тенденцією основних показників діяльності ринку банківських послуг майбутній економічний розвиток неможливий без достатнього розміру банківського капіталу і підвищення рівня його капіталізації. У різних державах комерційні банки використовують неоднакові методики розрахунку показників капіталізації банківських установ.

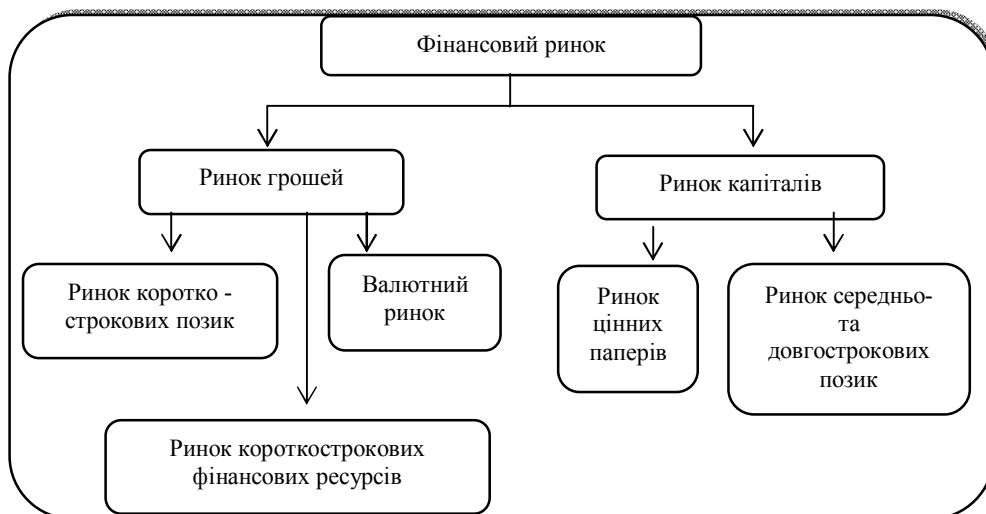

Рис. 1. Структура фінансового ринку залежно від строку обігу фінансових ресурсів

Таблиця 2

Основні показники діяльності банківських установ України за 2006-2012 роки [10]

Показник	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Темп зростання, %
Кількість зареєстрованих банків	195	189	182	179	182	186	188	96,4
Чисті активи, млн. грн.	37129	47591	63896	100234	134348	213878	239729	645,7
Власний капітал банків, млн. грн.	6450	7854	9981	12882	18421	25451	28128	436,0
Зобов'язання банків, млн. грн.	30622	39676	53913	87352	115927	188427	211601	691,0
Облікова ставка НБУ, %	30,6	19,7	9,5	7,0	7,5	9,3	9,3	-21,3
Норматив обов'язкового резервування НБУ, %	15,0	6-14	0-12	0-12	6-7	6-8	6-8	-7
Відсоткова ставка по кредитах, %	40,3	31,9	24,8	17,7	17,8	16,4	15,7	-24,6
Відсоткова ставка по депозитах, %	13,5	11,2	7,8	8,0	6,3	8,0	7,8	-5,7
Чистий спред, %	7,1	8,45	7,20	6,97	5,72	5,78	5,59	-1,51

Не менш важливим сегментом ринку фінансових послуг в Україні є ринок страхування, повноцінне існування якого є важливою умовою не лише для підвищення добробуту населення, але й для сталого економічного розвитку країни. Темпи зростання основних показників, що характеризують сучасний стан розвитку ринку страхових послуг, обумовлені насамперед збільшенням обсягів добровільного страхування майна, що становить 80-85% від усіх страхових премій.

Основні показники діяльності страхового ринку за 2010-2012 роки згруповано у табл. 3.

Як видно із даних табл. 3 кількість страхових компаній в Україні на кінець 2012 року становила 398, утому числі 50 страховиків, що здійснюють страхування життя, та 343 страховиків, що здійснюють інші види страхування. У порівнянні із

2010 роком кількість страхових компаній збільшилася на 41, або на 11,5 %, що свідчить про динамічний розвиток даного сегменту ринку фінансових послуг.

Отже, на основі проведеного аналізу можна стверджувати, що в Україні спостерігаються активізація як страхової діяльності самих страховиків, так і активності споживачів страхових послуг.

Одним із головних чинників розвитку фондового ринку в Україні є його вплив на соціальний і економічний стан, зокрема на сприяння розвитку інвестиційних процесів, забезпечення впевненості і довіри інвесторів, ефективності використання капіталу та діяльності товариств.

Таблиця 3

Динаміка основних показників діяльності страхового ринку України за 2010-2012 роки [10]

Показники	Роки			Темпи приросту, %	
	2010	2011	2012	2011/2010	2012/2010
Кількість страховиків	375	387	398	8,4	11,5
В тому числі, страховики, які мають право здійснювати страхування життя	30	45	50	50	66,7
Обсяг сплачених статутних фондів, млн. грн.	3523,9	5514,5	6641,0	56,5	88,5
Обсяг сформованих страхових резервів, млн. грн.	3885,0	8272,2	5045,8	119,1	33,7
Загальна сума активів, млн. грн.	9029,8	17543,3	12381,7	94,3	37,2
Валові страхові премії, млн. грн.	9135,6	19431,4	12853,5	112,7	40,7
Чисті страхові премії, млн. грн.	6894,4	9664,5	7482,8	40,2	8,5
Валові страхові витрати, млн. грн.	860,6	1540,3	1894,2	79,0	120,0
Рівень валових виплат, %	9,4	7,9	14,7	-1,5	+5,3
Чисті страхові виплати, млн. грн.	799,5	1410,6	1546,7	76,4	93,5
Рівень чистих витрат, %	11,6	14,6	20,7	+13,0	+9,1

Фондовий ринок України динамічно розвивається. Станом на 31.12.2012 р. загальний обсяг випуск цінних паперів, зареєстрованих комісією, становив 207,0 млрд. грн. У 2012 році зареєстровано випуск цінних паперів на суму 61,9 млрд. грн., з них: акцій - на 24,8 млрд. грн. (з вирахуванням скасування випуску); облігацій підприємств — на суму 12,7 млрд. грн.; облігацій місцевих позик - на 350,0 млн. грн.; опціонів - на суму 160,5 млн. грн.; інвестиційних сертифікатів пайовими інвестиційними фондами - на суму 23,0 млрд. грн.; акцій корпоративними інвестиційними фондами - на суму 836,8 млн. грн. Серед фінансових інструментів найбільші обсяги у 2012 році зареєстровано з акціями - 43,3%, що на 13,9% перевищує їх питому вагу в 2011 році.

При цьому необхідно відмітити, що незважаючи на тенденцію зростання сегмента ринку акцій, питома вага векселів у загальних обсягах угод з цінними паперами залишається високою. При цьому незначними були обсяги угод з іншими цінними паперами.

В цілому фінансовий ринок можна умовно поділити на три сегменти – банківський, сегмент небанківських фінансово-кредитних установ та сегмент фондового ринку. Такий поділ вітчизняного фінансового ринку, з одного боку, відображує його сьогоdnішній стан з точки зору головних груп його учасників, а з іншого боку, враховує історичний процес його формування упродовж останніх 20 років. Такий підхід в цілому відповідає з поділом фінансового ринку на ринок грошей та ринок капіталу: ринок грошей представлений переважно комерційними банками та фінансовими компаніями, а ринок капіталу – інститутами фондового ринку, а також недержавними пенсійними фондами та страховими компаніями.

Аналізуючи інституційну динаміку фінансового ринку [4, С.59-60], слід звернути увагу на значне переважання кількості небанківських фінансово-кредитних установ над банками, що спостерігається протягом усього періоду незалежності України. Така ситуація нібито свідчить про високий рівень розвитку небанківського сектору фінансового ринку країни. Але для порівняння ваги банківського та небанківського сегментів слід порівняти їх за розмірами активів (див. табл. 4). А тут ситуація зовсім інша. За даними табл. 4 банківська система не має конкурентів з точки зору її потенціалу, оскільки на неї припадає більш ніж 90 % усіх активів фінансового ринку і така ситуація зберігається упродовж усього періоду незалежного розвитку України.

У 2012 році частка банків у загальних активах фінансового ринку склала 92,5 %. Решта 7,5 % характеризується абсолютним домінуванням страхових компаній (59,2 %) серед небанківських фінансово-кредитних установ. Питома вага інститутів спільного інвестування склала усього 0,9

% від усіх активів та 11,5 % від активів небанківських фінансово-кредитних установ. Така ж картина і з кредитними спілками (відповідно 0,3 % та 4,5 %), фінансовими компаніями (відповідно 0,8 % та 10,4 %), недержавними пенсійними фондами (відповідно 0,1 % та 1,5 %), ломбардами (відповідно 0,1 % та 1,2 %).

Таку організаційну структуру фінансового ринку можна пояснити, з одного боку, тим, що небанківський сегмент практично був відсутній на фінансовому ринку ще за часів СРСР, і тому домінування банків є своєрідною інерцією. З іншого боку небанківський сегмент не в змозі наростити достатню потужність, щоб успішно конкурувати на фінансовому ринку з банками в умовах особливого характеру української економіки (тіньові механізми перерозподілу влади, відсутність належних гарантій прав власності тощо).

Незважаючи на це, держава намагається різними шляхами стимулювати оптимізацію організаційної структури фінансового ринку у напрямі зменшення кількості фінансових посередників при одночасному зростанні середньої їх потужності. Але цей процес є досить суперечливим та неоднозначним. З одного боку, зростання відкритості національних фінансових ринків, як наслідок глобалізації є об'єктивним процесом, який потребує створення умов для ефективної конкуренції національних та зовнішніх фінансових інститутів, і в цьому аспекті постійне підвищення стандартів та нормативів діяльності фінансових посередників з боку держави сприяє зменшенню їх кількості з одночасним підвищенням конкурентоспроможності. З іншого боку, фінансовий ринок у своєму розвитку має відповідати рівню реального сектору економіки та його потребам.

Складено та розраховано за даними річних звітів та офіційних сайтів НБУ [9], ДКЦПФР [11] та Держфінпослуг [12].

Отже, аналіз процесу становлення організаційної структури фінансового ринку України, кількісний та якісний склад фінансових посередників знаходиться під впливом складної взаємодії різнопланових чинників, головними з яких є наступні:

- виникнення суспільної потреби в певних фінансових послугах;
- суспільні очікування;
- затвердження державою відповідних правових та регуляторних механізмів та їх дія;
- якість норм і правил діяльності на фінансовому ринку;
- вплив зовнішніх фінансових ринків;
- рівень довіри учасників ринку до відповідних інституцій;
- ефективність діяльності системи державного регулювання фінансового ринку.

Таблиця 4

Динаміка активів фінансового ринку України у 2010-2012 рр. (млрд. грн.)

Рік Тип фінансового посередника	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Структура активів фінансового ринку у 2012 р., %	
				З банками	Без банків
Комерційні банки	973,3	1001,6	942,1	92,5	-
Кредитні спілки	6,06	4,22	3,43	0,3	4,5
Інші кредитні установи	3,25	3,09	2,5	0,2	3,2
Юридичні особи публічного права	3,27	4,51	6,43	0,6	8,4
Страхові компанії	-	41,97	45,23	4,44	59,2
НПФ	0,61	0,86	1,14	0,1	1,5
Інститути спільного інвестування (крім венчурних фондів)	н.д	н.д	0,0088	0,9	11,5
Довірчі товариства	0,0003	0,0003	0,0003	0,00	0,01
Фінансові компанії	6,01	7,3	7,9	0,8	10,4
Ломбарди	0,53	0,62	0,89	0,1	1,2
Разом	993,03	1064,17	1018,39	100,0	-
У тому числі без банків	19,73	62,57	76,29	-	100,0

В Україні вже зроблено перші кроки на шляху стратегічного аналізу та прогнозування розвитку окремих видів фінансових установ та ринків, зокрема здійснено аналіз банківської системи, ринку цінних паперів, страхового ринку [13, С.37]. Подальший розвиток економіки є не можливим без розвинутого, стабільного, надійного та ефективного фінансового ринку нашої держави. Таким чином, однією з найважливіших цілей нинішнього етапу розвитку економіки країни є втілення обґрунтованих та системних реформ у фінансовому секторі для забезпечення додаткових джерел фінансування економічного зростання.

В Україні слід впровадити цілісну довгострокову стратегію розвитку фінансового сектору України, а також для координації дій різних органів влади в сфері впровадження заходів щодо розвитку фінансового сектору [6, С.34].

Основною метою діяльності цієї стратегії повинно бути:

- створення ефективної системи регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ, зокрема тих їх видів, щодо яких не існує чіткого та повноцінного законодавчого поля та відсутній орган регулювання та нагляду.

- створення узгодженого законодавства та стабільного політичного і економічного середовища.

- розроблення та узгодження концепції створення та діяльності незалежного органу регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ. Цей документ має визначати засади створення та діяльності органу регулювання та нагляду, його функції та механізми їх реалізації.

- розроблення та узгодження концепції розвитку законодавчого поля фінансового сектора. Ця концепція має передбачати стратегію розробки та прийняття ряду законопроектів, що регламентують діяльність окремих видів небанківських фінансових установ та доповнюють

вже існуючу законодавчу базу по фондовому ринку та банківському сектору.

- розроблення та прийняття єдиної стратегії розвитку фінансового сектору України та визначення в її рамках довготермінової програми, спрямованої на створення сприятливих умов для розвитку небанківського фінансового сектору в цілому та окремих видів небанківських фінансових установ зокрема.

Розвиток фінансового ринку неможливий без підвищення рівня довіри до фінансових посередників. Неврегульованість окремих аспектів діяльності фінансових посередників призводить до порушення прав та інтересів як їх самих, так і інших суб'єктів ринку. Пріоритетними для посередників мають бути стратегії інвестиційного спрямування, що забезпечують реалізацію сукупності реального й фінансового інвестування, досягнення високої рентабельності вкладень, збереження реальної вартості вкладених коштів протягом терміну інвестування, можливість швидкої реалізації фінансових активів. Підвищенню довіри до фінансових посередників сприятимуть: удосконалення корпоративного управління з метою забезпечення ефективності планування, контролю та оптимізації управління ризиками; розкриття інформації про фінансово-господарську діяльність, структуру власності, емісію та укладені угоди з купівлі-продажу цінних паперів на вторинному ринку. Формуванню попиту у фінансовому секторі сприятиме розвиток пенсійних систем і переорієнтація страхових послуг у бік накопичувальних видів страхування.

Державні регуляторні органи особливу увагу мають приділяти: забезпеченню дієвого нагляду за фінансовими посередниками на основі консолідованого обліку ризиків відповідно до міжнародних стандартів; узгодженню механізму надання податкових пільг для небанківських

установ з метою обмеження диспропорційного розвитку одних установ за рахунок інших; стимулюванню розвитку механізмів гарантування безпеки внесків юридичних та фізичних осіб, зокрема шляхом введення обов'язкового страхування таких банківських ризиків, як страхування великих депозитів і професійної відповідальності банкірів.

Висновки. Результати комплексного аналізу діючої інфраструктури в Україні та інфраструктурних перетворень, відповідних глобальним процесам у світовій та вітчизняній економіці, свідчать про те, що найбільш розгалуженою можна вважати банківську систему, а також (меншою мірою) - страхову справу та кредитні спілки.

За умов глобальної інтеграції ринків фінансових послуг надзвичайно важливим завданням для кожної країни є забезпечення функціонування конкурентоспроможного ринку фінансових послуг. Відсутність узгодженого законодавства та ефективних принципів регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ є однією з серйозних проблем розвитку фінансового сектора в цілому. Недосконалість сучасного законодавства про небанківські фінансові установи та неадекватність системи регулювання та нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ також перешкоджає ефективному впровадженню політики уряду, направленої на поліпшення системи соціального забезпечення, в тому числі проведення медичної та пенсійної реформ.

Література

- Беленький П.Ю. та ін. Фінансовий ринок та його інфраструктура в умовах глобалізації (проблеми, перспективи, регіональні аспекти) / Беленький П.Ю., Шевченко-Марсель В.І., Другов О.О.; Ін-т регіон, дослідж. НАН України. - Львів, 2006 - 523 с.
- Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. - К.: Ника-Центр, 1999. - Т.1. - 185-259 с.
- Еш С. М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 528 с.
- Інституційні чинники розвитку фінансового сектору економіки в умовах ринкової трансформації: монографія / кол. авторів; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф.. В.М. Соболева. – К.: УБС НБУ, 2010. – 350 с.
- Красавина Л.М. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения. - М.: Финансы и статистика. - 1994. - 643 с.
- Оскольський В.В. Ринок цінних паперів України: погляд через призму діяльності Української фондової біржі. - К.: УФБ, 2008. - 584 с.
- Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): Навч. посіб. - 2-ге вид., доп. і перероб. - К.: КНЕУ, 2002.
- Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://www.dfp.gov.ua>.
- Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://www.nbu.gov.ua>.
- Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://www.minfm.gov.ua>
- Поворозник В. До питань про розвиток інститутів спільного інвестування та їх інвестиційний потенціал [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/4.htm>
- Приказнюк Н.В. Державне регулювання страхового ринку України: тенденції та перспективи розвитку // Фінанси України. – 2010. - №7 – С.101-108.
- Смолянська О.Ю. Фінансовий ринок: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 384 с.
- Фінансовий ринок: Навч. посіб. для студ. спец. 8.050104 та 7.050104 базового напрямку 6.0501 усіх форм навчання / М.К.Колісник, О.О.Маслак, Є.М.Романів; Нац. ун-т «Львів, політехніка». - Львів, 2008 - 389 с.
- Фінансовий ринок: Теорія і практика: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Маслова С.О., Опалов О.А.; Житомир, інж.-технол. ін-т. - Житомир, 2007 - 502 с.
- Ходаківська В.П., Беляєв В.В. Ринок фінансових послуг: теорія і практика: Навч. посіб. - Київ: ЦУЛ, 2002. - 616 с.
- Шелудько В.М. Фінансовий ринок: Навч. посіб. - 3-те вид., випр. і доп. - К.: Знання-Прес, 2008. - 535 с.
- Школьнік І. О. Фінансовий ринок України: сучасний стан і стратегія розвитку: Монографія. – Суми: ВВП «Мрія – 1» ЛТД, УАБС НБУ, 2008. – 348 с.
- Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів:

References

- Byelyen'kyj P.Yu. ta in. Finansovyj ry'nok ta jogo infrastruktura v umovax globalizaciyi (problemy, perspekty'vy', regional'ni aspekty') / Byelyen'kyj P.Yu., Shevchenko-Marsel' V.I., Drugov O.O.; In-t region, doslidzh. NAN Ukrayiny'. - L'viv, 2006 - 523 s.
- Blank Y'.A. Osnovy finansovogo menedzhmenta. - K.: Ny'ka-Centr, 1999. - T.1. - 185-259 s.
- Esh S. M. Finansovyj ry'nok: Navch. posib. — K.: Centr uchbovoyi literatury', 2009. — 528 s.
- Insty'tucijni chy'nny'ky' rozvy'tku finansovogo sektoru ekonomiky' v umovax ry'nkovoyi transformaciyi: monografiya / kol. Avtoriv; za zag. red. d-ra ekon. nauk, prof.. V.M. Sobolyeva. – K.: UBS NBU, 2010. – 350 s.
- Krasavy'na L.M. Mezhdunarodnyevalyutno-kredy'tnye y' fy'nansovyeotnosheny'ya. - M.: Fy'nansy y' staty'sty'ka. - 1994. - 643 s.
- Oskol's'kyj V.V. Ry'nok cinny'x paperiv Ukrayiny': poglyad cherez pry'zmu diyal'nosti Ukrayins'koyi fondovoyi birzhi. - K.: UFB, 2008. - 584 s.
- Oparin V.M. Finansy' (Zagal'na teoriya): Navch. posib. - 2-ge vy'd., dop. i pererob. - K.: KNEU, 2002.
- Oficijnyj sayt Derzhavnoyi komisiyi z regulyvannya ry'nkiv finansovy'x poslug Ukrayiny' [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: // <http://www.dfp.gov.ua>.
- Oficijnyj sayt Nacional'nogo banku Ukrayiny' [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: // <http://www.nbu.gov.ua>.
- Oficijnyj sayt Ministerstva finansiv Ukrayiny' [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: // <http://www.minfm.gov.ua>
- Povorozny'k V. Do py'tan' pro rozvy'tok insty'tutiv spil'nogo investuvannya ta yix investy'cijny'j potencial

- [Elektronnyj resurs]. Rezhym dostupu: // <http://old.niss.gov.ua/Monitor/desember08/4.htm>
12. Prykaznyuk N.V. Derzhavne reguluvannya straxovogo ry'nku Ukrainy: tendencyi ta perspektyvy rozvytku // Finansy Ukrainy. – 2010. - #7 – S.101-108.
 13. Smolyans'ka O.Yu. Finansovyj ry'nok: Navch. posib. - Ky'yiv: Centr navchal'noyi literatury, 2005. - 384 s.
 14. Finansovyj ry'nok: Navch. posib. dlya stud. specz. 8.050104 ta 7.050104 bazovogo napryamu 6.0501 usix form navchannya / M.K.Kolisnyk, O.O.Maslak, Ye.M.Romaniv; Nacz. un-t «L'viv, politexnika». - L'viv, 2008 - 389 s.
 15. Finansovyj ry'nok: Teoriya i praktyka: Navch. posib. dlya stud. vy'shh. navch. zakl. / Maslova CO., Opalov O.A.; Zhy'tomy'r, inzh.-texnol. in-t. - Zhy'tomy'r, 2007 - 502 s.
 16. Xodakivs'ka V.P., Byelyayev V.V. Ry'nok finansovyx poslug: teoriya i praktyka: Navch. posib. - Ky'yiv: CzUL, 2002. - 616 s.
 17. Shelud'ko V.M. Finansovyj ry'nok: Navch. posib. - 3-te vy'd., vy'pr. I dop. - K.: Znannya-Pres, 2008. - 535 s.
 18. Shkol'nik I. O. Finansovyj ry'nok Ukrainy: suchasnyj stan i strategiya rozvytku: Monografiya. – Sumy: VVP «Mriya – 1» LTD, UABS NBU, 2008. – 348 s.

Оникиенко Е.В., Передериева С.А. Сущность финансового рынка, его роль в финансовой системе и перспективы развития.

В статье уточнены сущность, функции и цели финансового рынка, рассмотрена взаимосвязь между секторами экономики финансового рынка государств,

развитие и влияние кредитного рынка на экономические аспекты развития финансовой системы.

Ключевые слова: *финансовый рынок, финансовая система, ценные бумаги, фондовый рынок, кредитный рынок, анализ, экономическая система.*

Onikienko O.V., Peredereeva S.A. The Essence of the financial market, its role in the financial system and prospects of development.

Article clarified the nature, function and purpose of the financial market, examined the relationship between economic sectors financial market of the States, development and the impact of the credit market on practical applications on economic development of the financial system.

Key words: *financial market, the financial system, securities, stock market, credit market, the analysis of economic system.*

Онікієнко Олена Вячеславівна – к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту Луганського національного аграрного університету. elena_onikienko@ukrpost.ua

Передерієва Світлана Олександрівна – к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту Луганського національного аграрного університету.

Рецензент: Костирко Л.А., доктор економічних наук, професор, завідувача кафедрою фінансів Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Луганськ, Україна.

Стаття подана 15.05.2014 р.